

JEDNOTNÉ AUTORSKÉ PRÁVO EVROPSKÉ UNIE: UTOPIE NEBO BUDOUCNOST?

Matěj Myška*

Abstrakt: Tento příspěvek stručně shrnuje dosavadní vývoj harmonizace autorského práva na úrovni Evropské unie, jeho současný stav a identifikuje nedostatky bránící korektnímu fungování jednotného vnitřního trhu v oblasti autorskoprávně chráněných statků. Dále se věnuje legislativním možnostem, jak současně autorské právo harmonizovat [přijímání dalších specializovaných směrnic, kodifikaci („codification“) nebo přepracování („recasting“)]. Neúplnost úpravy, vyplývající mj. z teritoriality autorského práva, vedla k úvahám o možném dalším kroku – vytvoření jednotné ochrany autorského práva, respektive autorského práva s jednotným unijním účinkem – tedy plné unifikaci nařízením a vytvoření jednoho aktu regulujícího komplexně tuto problematiku. Další část příspěvku tak diskutuje možnosti a způsoby realizace takového ochranného režimu, a to zejména s ohledem na kompetence EU v této oblasti. Třetí část prezentuje již existující akademický návrh základů jednotného autorského práva Evropské unie tzv. „European Copyright Code“. Představena je jeho základní struktura, obsah, jakož i jeho kritika. V závěru jsou pak představeny názory zúčastněných stran na tuto problematiku získané Komisí v doposud nejkomplexnější konzultaci k problematice autorského práva, shrnuté získané poznatky a odhadován další možný vývoj v této oblasti.

Klíčová slova: autorské právo, harmonizace, unifikace, čl. 118 SFEU, jednotná ochrana autorského práva, European Copyright Code

ÚVOD

I přes nesporný úspěch harmonizace autorského práva na unijní úrovni¹ se stále jedná o nikoliv unifikovanou oblast a přístup k této problematice lze hodnotit jako roztržštěný.² I po pětadvaceti letech harmonizačních snah je stále platný Hiltyho výrok z roku 2012, a to, že se nepodařilo dosáhnout „komplexního sjednocení národních úprav autorského práva v Evropě“.³ Tento příspěvek stručně shrnuje dosavadní vývoj harmonizace autorského práva na úrovni Evropské unie (dále jen „EU“) a identifikuje nedostatky bránící korektnímu fungování jednotného vnitřního trhu v oblasti autorskoprávně chráněných statků. Neúplnost úpravy, vyplývající mj. z teritoriality autorského práva, vedla k úvahám o možném dalším kroku – vytvoření jednotné ochrany autorského práva, respektive

* JUDr. Matěj Myška, Ph.D., odborný asistent na Ústavu práva a technologií Právnické fakulty Masarykovy univerzity. E-mail: 102870@mail.muni.cz. Tento příspěvek byl zpracován v rámci projektu Právnické fakulty MU *Evropské soukromé právo v čase a prostoru 2015–2017*.

¹ V detailech k historii harmonizace autorského práva a práv souvisejících v ES/EU: EECLOUD, Mireille M. M. van et al. *Harmonizing European Copyright Law: the Challenges of Better Lawmaking*. Alphen aan den Rijn: Kluwer Law International, 2009.

² RAMALHO, Ana. *The Competence of the European Union in Copyright Lawmaking*. Cham: Springer International Publishing, 2016, s. 167. Obdobně LUCAS-SCHLOETTER, Agnès. Is There a Concept of European Copyright Law? History, Evolution, Policies and Politics and the Acquis Communautaire. In: STAMATOUDI, Irini A. – TORREMANS, Paul (eds). *EU Copyright Law: A Commentary*. Cheltenham: Edward Elgar, 2014, marg. č. 1.19.

³ HILTY, Reto M. Reflections on a European Copyright Codification. In: SYNODINOU, Tatiana-Eleni (ed.). *Codification of European Copyright Law. Challenges and Perspectives*. Alphen aan den Rijn: Kluwer Law International, 2012, s. 355.

autorského práva s jednotným unijním účinkem. Jednalo by se tak o překonání této tradiční zásady autorského práva a vytvoření regulatorního modelu známého z úpravy unitárních práv duševního vlastnictví jako např. unijní ochranná známka (32015R2424). Další část příspěvku tak diskutuje možnosti a způsoby realizace takového ochranného režimu, a to zejména s ohledem na kompetence EU v této oblasti. Třetí část prezentuje již existující akademický návrh základů jednotného autorského práva EU tzv. *European Copyright Code*, jakož i jeho kritiku. V závěru jsou pak představeny názory zúčastněných stran získané Komisí v doposud nekomplexnější konzultaci k problematice autorského práva, shrnuty získané poznatky a odhadován další možný vývoj v této oblasti.

1. HARMONIZACE V OBLASTI AUTORSKÉHO PRÁVA

Hnacím motorem aproximace autorského práva v jednotlivých členských zemích byla primárně snaha odstranit překážky na vnitřním trhu a maximalizace volného pohybu služeb a zboží.⁴ Hugenholtz pomyslně rozdělil vývoj harmonizace autorského práva v ES/EU na tři fáze.⁵ První z nich, období let 1991–2001, nazývá „dekádou směrnic“.⁶ V tomto období byly přijaty zásadní autorskoprávní směrnice,⁷ které sblížily úpravu autorského práva v členských státech.⁸ V rámci tohoto období docházelo k tzv. negativní integraci, tedy odstraňování překážek fungování vnitřního trhu.⁹ Metodologicky pak evropský zákonodárce postupoval od zvláštního (úprava speciálních předmětů ochrany a specifických výlučných práv)¹⁰ k obecnému („horizontální“ autorskoprávní InfoSoc směrnice¹¹). Jak poznamenává Hugenholtz, tento postup byl chápán jako „cesta nejmenšího odporu“, neboť otázky související s novými technologiemi nebyly na začátku devadesátých let minulého století regulovány obecně v žádném z členských států a tak se dalo předpokládat, že zde nebudou vznikat větší třecí plochy při transpozici.¹² Vůdčí myšlenkou bylo zajištění vysoké úrovně ochrany právu duševnímu vlastnictví, jak bylo např. vyjádřeno v recitálu č. 9 InfoSoc směrnice. Ač nikdy nebyl prokázán pozitivní

⁴ Čl. 26 odst. 2 TFEU. Jak ale upozorňuje Ramalho, snahy harmonizovat autorské právo nebyly motivovány pouze snahou vytvořit jednotný trh, ale i ochraňovat kulturu Společenství [Commission Communication on Community action in the cultural sector (1977) COM(77) 560, 2. 12. 1977]. RAMALHO, Ana. *The Competence of the European Union in Copyright Lawmaking*, s. 13–14.

⁵ HUGENHOLTZ, P. Bernt. Copyright in Europe: Twenty Years Ago, Today and What the Future Holds. *Fordham Intellectual Property, Media & Entertainment Law Journal*. 2012, Vol. XXIII, No. 2, s. 505 [cit. 31. 12. 2016]. Dostupné z: <<http://ir.lawnet.fordham.edu/iplj/vol23/iss2/4/>>.

⁶ První generace směrnic vycházela z *Green Paper on Copyright and the Challenge of Technology – Copyright Issues Requiring Immediate Action*, COM(88) 172 final, 7. 6. 1988. Druhá generace pak z *Green Paper on Copyright and Related Rights in the Information Society*, COM(95) 382 final, 19. 7. 1995.

⁷ „Původní“ směrnice 31991L0250 nahrazena 32009L0024, 31996L0009, 32001L0084, 31993L0083, 31993L0098 nahrazena 32006L0116 a ta doplněna 32011L0077, 31992L0100 nahrazena 32006L0115, 32004L0048, 32001L0029, po této dekádě doplnily tyto akty směrnice o osiřelých dílech (32012L0028) a směrnice upravující vybrané aspekty kolektivní správy (32014L0026).

⁸ STROWEL, Alain. Towards a European Copyright Law: Four Issues to Consider. In: STAMATOUDI, Irini A. – TORREMANS, Paul (eds). *EU Copyright Law: A Commentary*, marg. č. 21.01.

⁹ LUCAS-SCHLOETTER, Agnès. *Is There a Concept of European Copyright Law? History, Evolution, Policies and Politics and the Acquis Communautaire*, marg. č. 1.23.

¹⁰ Ochrana počítačových programů 31991L0250 a ochrana databází 31996L0009.

¹¹ 32001L0029.

¹² HUGENHOLTZ, P. Bernt. *Copyright in Europe: Twenty Years Ago, Today and What the Future Holds*, s. 506.

efekt tohoto neustálého rozšiřování, prohlubování a zvyšování ochrany,¹³ jednalo se dle Komise o nutný předpoklad „*růstu a vyšší konkurenceschopnosti evropského průmyslu*“ (Recitál č. 4 InfoSoc směrnice).¹⁴

Druhé období (2001–2009) se neslo ve znamení konsolidace a *soft law*, kdy Komise od regulace pomocí směrnic přistoupila k vydávání sdělení a doporučení.¹⁵

Třetí období (od roku 2009) pak lze označit za až aktivistickou¹⁶ interpretaci ustanovení příslušných směrnic ze strany Soudního dvora, která bývá některými akademiky označována za „*plíživou harmonizaci*“.¹⁷ Úprava formou směrnic s sebou totiž nutně nese jistou neurčitost, která je překonávána právě výkladem ze strany Soudního dvora.¹⁸ Ten, jak poznamenává Griffiths,¹⁹ začal od roku 2009 interpretovat autorskoprávní *acquis* takovým způsobem, aby vytvořil co nejkompaktnější evropské autorské právo.²⁰ *De facto* harmonizaci a „*européizaci*“ autorského práva lze demonstrovat např. na zobecnění standardu „*původnosti*“ (originality)²¹ a postupné aplikaci tohoto kritéria na všechna autorská díla ve věcech *Infopaq International*,²² *Football Dataco*,²³ *Painer*,²⁴ *Bezpečnostní softwarová asociace*²⁵ a *SAS Institute*.²⁶ Pozornost věnoval soud i obsahu jednotlivých exkluzivních práv jako rozšiřování (*Peek & Cloppenburg*²⁷), rozmnožování (*Infopaq*

¹³ *Ibidem*, s. 518.

¹⁴ I sama Komise ovšem v hodnocení směrnice o právní ochraně databází nebyla schopna konstatovat její pozitivní efekt. COMMISSION OF THE EUROPEAN COMMUNITIES. *DG Internal Market and Services Working Paper: First Evaluation of Directive 96/9/EC on the Legal Protection of Databases* [online]. Brussels: Commission of the European Communities. 2005, s. 24 [cit. 31. 12. 2016]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/internal_market/copyright/docs/databases/evaluation_report_en.pdf>.

¹⁵ Hugenholtz uvádí např. *Zelená kniha – Autorské právo ve znalostní ekonomice*, COM(2008) 466 v konečném znění, 52008DC0466; *Sdělení komise – Autorské právo ve znalostní ekonomice*, COM(2009) 532 v konečném znění, 52009DC0532. HUGENHOLTZ, P. Bernt. *Copyright in Europe: Twenty Years Ago, Today and What the Future Holds*, s. 512.

¹⁶ Empiricky toto tvrzení dokládá: FAVALE, Marcella – KRETSCHMER, Martin – TORREMANNS, Paul C. Is there an EU Copyright Jurisprudence? An Empirical Analysis of the Workings of the European Court of Justice. *The Modern Law Review*. 2016, Vol. 79, Issue 1, s. 31–75 [cit. 31. 12. 2016]. Dostupné z: <[doi:10.1111/1468-2230.12166](https://doi.org/10.1111/1468-2230.12166)>.

¹⁷ Viz zdroje v pozn. pod čarou č. 51 v HUGENHOLTZ, P. Bernt. *Copyright in Europe: Twenty Years Ago, Today and What the Future Holds*, s. 513–514.

¹⁸ *Ibidem*, s. 512.

¹⁹ GRIFFITHS, Jonathan. Role of the CJEU in the Development of EU Copyright Law. In: STAMATOUDI, Irini A. – TORREMANNS, Paul (eds). *EU Copyright Law: A Commentary*, marg. č. 20.01.

²⁰ V detailech viz např.: EECHOUD, Mireille M. M. van. Along the Road to Uniformity – Diverse Readings of the Court of Justice Judgments on Copyright Work. *jipitec*. 2012, Vol. 3, No. 1, s. 60–80 [cit. 31. 12. 2016]. Dostupné z: <<http://nbn-resolving.de/urn:nbn:de:0009-29-33226>>. Excelentní přehled autorskoprávní judikatury Soudního dvora podává LEISTNER, Matthias. Europe's copyright law decade: Recent case law of the European Court of Justice and policy perspectives. *Common Market Law Review*. 2014, Vol. 51, Issue 2, s. 559–600 [cit. 31. 12. 2016]. Dostupné z: <<https://www.kluwerlawonline.com/abstract.php?area=Journals&id=COLA2014037>>.

²¹ Na možné problémy s odlišným standardem pro přiznání autorskoprávní ochrany, který se odlišuje od národních úprav, upozorňuje HUSOVEC, Martin. K evropskému „*prepisování*“ pojmových znaků autorského díla. *Duševné vlastnictví*. 2011, roč. 15, č. 4, s. 24–27; HUSOVEC, Martin. *Judikátorná harmonizácia pojmu autorského díla v úniijnom práve. Bulletin slovenskej advokácie*. 2012, roč. XVIII, č. 12, s. 16–20.

²² C-5/08, *Infopaq International*, ECLI:EU:C:2009:465.

²³ C-604/10, *Football Dataco*, ECLI:EU:C:2012:115.

²⁴ C-145/10, *Painer*, ECLI:EU:C:2011:798.

²⁵ C-393/09, *Bezpečnostní softwarová asociace*, ECLI:EU:C:2010:816.

²⁶ C-406/10, *SAS Institute*, ECLI:EU:C:2012:259.

²⁷ C-456/06, *Peek & Cloppenburg*, ECLI:EU:C:2008:232.

International), půjčování (VEWA²⁸) a zejména v poslední době pro online užívání děl zásadnímu právu na sdělování díla veřejnosti (SGAE,²⁹ *Football Association Premier League*,³⁰ SCF,³¹ ITV,³² Svensson,³³ *BestWater International*,³⁴ *C More Entertainment*³⁵). Soud též poskytl členským státům náповědu, jak je nutno vykládat výjimky a omezení autorských a souvisejících práv, totiž restriktivně – výjimky a omezení představují odchýlení od obecného pravidla.³⁶ Na druhou stranu ale pak v rozhodnutí *Football Association Premier League* konstatoval, že je nutno interpretovat tyto „odchylky“ tak, aby umožnily vývoj a provozování nových technologií a přitom zachovávaly „fair balance“ mezi právy nositelů práv a uživatelů.³⁷ V rozhodnutí *Deckmyn a Vrijheidsfonds*³⁸ pak Soudní dvůr vymezil, jakým způsobem vůbec mohou státy výjimky a omezení transponovat – jejich upřesňování neharmonizovaným způsobem je dle tohoto rozhodnutí v rozporu s evropským právem.

Celkově tak spoluprací legislativy a judikativy EU došlo k výraznému odstranění základních „třecích ploch“ národních režimů.³⁹

2. PROBLÉM TERRITORIALITY A NEHARMONIZOVANÉ OTÁZKY

I přes výše uvedenou *de iure* a *de facto* harmonizaci naráží současná úprava autorského práva na svoje limity.⁴⁰ Zejména v online prostředí ani plná harmonizace nestačí k dosažení jednotného digitálního trhu. Primárním problémem je totiž teritorialita autorského práva, která je jeho inherentní vlastností.⁴¹ Sebelepší harmonizace totiž v konečném důsledku naráží na lokální omezenost této ochrany, respektive limity v dispozici s předmětem ochrany a národní charakter vymáhání práv. Hilty pak v případě teritoriality autorského práva hovoří o anachronismu, který brání dosažení plné realizace článku 26 Smlouvy o fungování Evropské unie (dále jen „SFEU“), tedy jednotného vnitřního trhu.⁴² V překonání teritoriality pak spatřují mnozí zásadní a strukturální řešení ve vytvoření skutečně jednotného trhu.⁴³ Jako zásadní nedostatek *acquis* spatřují Echoud a další absenci obecné úpravy konceptu autorství a vlastnictví práv,⁴⁴

²⁸ C-271/10, VEWA, ECLI:EU:C:2011:442.

²⁹ C-306/05, SGAE, ECLI:EU:C:2006:764.

³⁰ C-403/08, *Football Association Premier League*, ECLI:EU:C:2011:631.

³¹ C-135/10, SCF, ECLI:EU:C:2012:140.

³² C-607/11, ITV Broadcasting, ECLI:EU:C:2013:147.

³³ C-466/12, Svensson, ECLI:EU:C:2014:76.

³⁴ C-348/13, *BestWater International*, ECLI:EU:C:2014:2315.

³⁵ C-279/13, *C More Entertainment AB v. Linus Sandberg*, ECLI:EU:C:2015:199.

³⁶ C-5/08, *Infopaq International*, ECLI:EU:C:2009:465, odst. 56–57.

³⁷ C-403/08, *Football Association Premier League*, ECLI:EU:C:2011:631, odst. 164.

³⁸ C-201/13, *Deckmyn a Vrijheidsfonds*, ECLI:EU:C:2014:2132, odst. 16.

³⁹ LUCAS-SCHLOETTER, Agnès. *Is There a Concept of European Copyright Law?*, marg. č. 1.14.

⁴⁰ COOK, Trevor. *The Future of Copyright Protection in the European Union. Journal of Intellectual Property Rights*. 2013, Vol. 18, No. 2, s. 181 [cit. 31. 12. 2016]. Dostupné z: <<http://nopr.niscair.res.in/bitstream/123456789/16388/1/JIPR%2018%282%29%20181-185.pdf>>.

⁴¹ Jak konstatoval Soudní dvůr v případě C-192/04, *Lagardère Active Broadcast*, ECLI:EU:C:2005:475, odst. 46.

⁴² HILTY, Reto M. *Reflections on a European Copyright Codification*, s. 355.

⁴³ ECHOUUD, Mireille M. M. van et al. *Harmonizing European Copyright Law: the Challenges of Better Law-making*, s. 316.

jakož i s tím související problematiky plurality těchto subjektů, tj. případy společné tvůrčí činnosti více autorů (spoluautorství, kolektivní díla).⁴⁵ Tyto otázky jsou regulovány pouze pro specifické předměty ochrany (počítačové programy, databáze, audiovizuální díla),⁴⁶ nikoliv však obecně. Zcela mimo úpravu směrnic též zůstává otázka s tím souvisejících osobnostních (morálních) práv a i právo autora na kontrolu zpracování (adaptaci) díla.⁴⁷ Při posuzování autorství dle tradičního principu *lex loci protectionis* pak může být důsledkem této disharmonizace stav, kdy za autora (respektive vykonavatele majetkových práv či vlastníka práv) jednoho předmětu ochrany bude v různých zemích považována rozdílná osoba. Jednat se může v konečném důsledku jak o osoby fyzické, tak o korporace. Tento rozdíl bude patrný zejména při posuzování autorství díla v zemích s kontinentální a *common law* tradicí. Rozdílná je i úprava délky doby trvání exkluzivních práv.⁴⁸ Jako příklad lze uvést velmi kritizované prodloužení doby trvání práv pouze u vybrané skupiny výkonných umělců.⁴⁹ Předmětem časté kritiky je i rozšířená úprava výjimek a omezení exkluzivních práv.⁵⁰ Ač budí čl. 5 InfoSoc směrnice zdání komplexní úpravy, jedná se, až na jednu skutkovou podstatu, o taxativní výčet s možností volby. Členské státy jsou tak na jedné straně limitovány co do typu výjimek a omezení, které se rozhodnou transponovat, na druhé straně si ovšem z této nabídky mohou libovolně volit. Spolu s principem teritoriality a přeshraničními možnostmi užití předmětu ochrany je pak důsledkem spíše disharmonizace než harmonizace dané problematiky. Určitá užití díla tak v jednom členském státu nebudou představovat zásah do výlučných práv autora (bude se jednat o užití na základě zákonem stanovené výjimky či omezení), zatímco v jiném ano. Do podvědomí široké veřejnosti se tato problematika dostala v souvislosti s tzv. „svobodou panoramatu“, kdy se ukázaly odlišné přístupy k pořizování a rozmnožování rozmnoženiny architektonických děl umístěných na veřejném prostranství.⁵¹ S problematikou výjimek a omezení souvisí i neharmonizovaná

⁴⁴ Griffiths ovšem extenzivně vykládá závěry Soudního dvora ve věci *Luksan* (C-277/10, Luksan, ECLI:EU:C:2012:65) s tím, že originární přiznání práv někomu jinému než autorovi je v rozporu s evropským právem. Soudní dvůr tak, dle jeho názoru, potvrdil kontinentální chápání autorství, tedy zásadu objektivní pravdivosti autorství. GRIFFITHS, Jonathan. *Role of the CJEU in the Development of EU Copyright Law*, marg. č. 20.28.

⁴⁵ EECHOUD, Mireille M. M. van et al. *Harmonizing European Copyright Law: the Challenges of Better Law-making*, s. 303.

⁴⁶ Čl. 2 32009L0024, čl. 4 31996L0009, čl. 2 odst. 2 32006L0115.

⁴⁷ Griffiths naznačuje, že po rozhodnutí ve věci *Infopaq International* by mohlo právo na rozmnožování zahrnovat i kontrolu nad rozmnožováním jednotlivých elementů díla v rámci zpracovaného díla. GRIFFITHS, Jonathan. *Role of the CJEU in the Development of EU Copyright Law*, marg. č. 20.16.

⁴⁸ EECHOUD, Mireille M. M. van et al. *Harmonizing European Copyright Law: the Challenges of Better Law-making*, s. 304.

⁴⁹ Kritiku takového prodloužení podává: HILTY, Reto M. et al. Comment by the Max Planck Institute on the Commission's Proposal for a Directive to Amend Directive 2006/116 EC of the European Parliament and Council Concerning the Term of Protection for Copyright and Related Rights. *Max Planck Institute for Intellectual Property, Competition & Tax Law Research Paper Series No. 08-01*, [online] 2008 [cit. 31. 12. 2016]. Dostupné z: <<http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.1288620>>.

⁵⁰ Viz např. GUIBAULT, Lucie. Why Cherry-Picking Never Leads to Harmonisation: The Case of the Limitations on Copyright under Directive 2001/29/EC. *Journal of Intellectual Property Information Technology and Electronic Commerce Law*. 2010, Vol. 1, No. 2, s. 55–66 [cit. 31. 12. 2016]. Dostupné z: <<http://nbn-resolving.de/urn:nbn:de:0009-29-26036->>; DREIER, Thomas. Limitations: The Centerpiece of Copyright in Distress. *Journal of Intellectual Property Information Technology and Electronic Commerce Law*. 2010, Vol. 1, No. 2 [cit. 31. 12. 2016]. Dostupné z: <<http://nbn-resolving.de/urn:nbn:de:0009-29-26046->>.

otázka náhradních odměn za dovolené užití pro osobní potřebu, jejichž existence a výše je aktuálně neharmonizovaná.⁵² Problematická je i úprava technologických prostředků ochrany práv, kdy InfoSoc směrnice v čl. 6 požaduje po členských státech stanovení „odpovídající právní ochrany“ a vzhledem k výjimkám a omezením exkluzivních práv pak stanoví pouze velmi neurčitě, aby členské státy učinily vhodná opatření k tomu, aby byly tyto aplikovány.⁵³

3. CESTA K „EVROPSKÉMU“ AUTORSKÉMU PRÁVU

Vzhledem k výše uvedeným nedostatkům *acquis* je zvažováno více způsobů, jak postupovat v jejich odstraňování, sblížování národních předpisů v oblasti autorského práva a vytváření „evropského“ autorského práva.⁵⁴ Zprvč lze uvažovat o plné unifikaci nařízením a vytvoření jednoho aktu regulujícího komplexně tuto problematiku. Harmonizace lze dosáhnout i další legislativní aktivitou formou směrnic. V takovém případě lze uvažovat o přijímání dalších specializovaných směrnic, kodifikaci (*codification*) nebo přepracování (*recasting*) *acquis*.⁵⁵

Kodifikace zahrnuje nahrazení současných směrnic jedinou, s opravenými chybami a definicemi, avšak bez substantivní změny. Přepracování pak zahrnuje např. i zapracování judikatorních závěrů Soudního dvora.⁵⁶ Nejedná se ovšem o doplňování dalších

⁵¹ K tématu detailněji viz např. LOBERT, Joshua et al. *The EU Public Interest Clinic and Wikimedia present: Extending Freedom of Panorama in Europe* [online]. Paris – New York: HEC NYU Public Clinic, 2015 [cit. 31. 12. 2016]. Dostupné z: <http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/7/71/HEC-NYU_Wikimedia_Freedom_of_Panorama_Report.pdf>; NEWELL, Bryce Clayton. *Freedom of Panorama: A Comparative Look at International Restrictions on Public Photography*. *Creighton Law Review*. 2010–2011, Vol. 44, s. 405–428 [cit. 31. 12. 2016]. Dostupné z: <<http://hdl.handle.net/10504/40711>>; SÝKOROVÁ, Pavla. Svoboda panoramatu při ochraně architektonických děl. *Právní rozhledy*. 2015, roč. 23, č. 23–24, s. 801–811.

⁵² Rozdílnost národních úprav demonstruje např. KRETSCHMER, Martin. *Private Copying and Fair Compensation: An Empirical Study of Copyright Levies in Europe* [online]. Newport: The Intellectual Property Office, 2012 [cit. 31. 12. 2016]. Dostupné z: <<https://ssrn.com/abstract=2063809>>.

⁵³ Rozdílný přístup k problematice DRM v národních úpravách detailně analyzuje: WESTKAMP, Guido – GUIBAULT, Lucie – RIEBER-MOHN, Thomas. *Study on the Implementation and Effect in Member States' Laws of Directive 2001/29/EC on the Harmonisation of Certain Aspects of Copyright and Related Rights in the Information Society* [online]. 2007, MARKT/2005/07/D. Amsterdam: Institute for Information Law, University of Amsterdam, s. 69–133 [cit. 31. 12. 2016]. Dostupné z: <http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2006358>.

⁵⁴ Možné způsoby jsou syntézou závěrů prezentovaných v: REYNOLDS, Stephane et al. *Review of the EU copyright framework the implementation, application and effects of the "InfoSoc" Directive (2001/29/EC) and of its related instruments: European implementation assessment* [online]. Brussels: Ex-Post Impact Assessment Unit, European Parliamentary Research Service, European Parliament, 2015, s. II–250 – II–259 [cit. 31. 12. 2016]. Dostupné z: <[http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2015/558762/EPRS_STU\(2015\)558762_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2015/558762/EPRS_STU(2015)558762_EN.pdf)>; COOK, Trevor – DERCLAYE, Estelle. An EU Copyright Code: what and how, if ever? *Intellectual Property Quarterly*. 2011, č. 3, s. 260–264 [cit. 31. 12. 2016]. Dostupné z: <http://eprints.nottingham.ac.uk/1739/1/cook_derclaye_2011.pdf>.

⁵⁵ Ve smyslu *Communication from the Commission to the Council, the European Parliament, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions, Updating and simplifying the Community acquis*, COM(2003) 71 final.

⁵⁶ Ramalho konkrétně uvádí možnost zapracování judikatury Soudního dvora ke kritériu originality a konceptům „spravedlivé rovnováhy“ a „spravedlivé odměny“. RAMALHO, Ana. *The Competence of the European Union in Copyright Lawmaking*, s. 219. Obdobně pak zmiňuje: STROWEL, Alain. *Towards a European Copyright Law: Four Issues to Consider*, marg. č. 21.25.

substantivních pravidel v neharmonizovaných oblastech. Uvažovat lze i o postupné kombinaci těchto variant – tedy kombinace další harmonizace a následné kodifikace, či přepracování.

Negativem toho přístupu je ale zachování problémů vycházejících z teritoriality autorského práva, složitý proces přijímání (nadto s politickými kompromisy) a nedostatečná míra právní jistoty a transparentnosti.⁵⁷ Jak dále bylo upozorněno, ani „perfektní“ harmonizace nikdy nepovede k unifikaci a překonání překážek fungování jednotného trhu, neboť národní soudy budou interpretovat transponované právo ve světle národních tradic a zažitých konceptů.⁵⁸

Bez legislativní aktivity lze uvažovat o „měkké“ regulaci formou doporučení, sdělení či názorů Komise. Konečně lze zmínit i nulovou variantu, kdy se nebudou podnikat žádné další konkrétní kroky k harmonizaci (respektive kýžené unifikaci) autorského práva v EU. V takovém případě pak bude další vyjasňování ponecháno na aktivitě národních soudů, které mohou pokládat tematické předběžné otázky a bude tak pokračováno v „aktivismu“ Soudního dvora.

V souladu s tematickým zaměřením článku bude pozornost věnována první z představených variant – tedy unifikaci autorského práva a vytvoření jednotného režimu ochrany. Nejprve je nutno vyřešit, zda má vůbec EU k takovému kroku dostatečné kompetence a pokud ano, jaký by měl být obsah takového unijního kodexu autorského práva.

3.1 Pravomoc EU k vytvoření jednotného autorského práva

V souladu se zásadou svěření (čl. 5 Smlouvy o Evropské unii – dále jen „SEU“) musí být EU k jakémukoli legislativnímu aktu adekvátně zpravomocněna. Jak již bylo uvedeno, harmonizace v této oblasti probíhala na základě pravomoci vytvářet a odstraňovat bariéry na jednotném vnitřním trhu (čl. 114 SFEU).⁵⁹ Aktuálně příslušné smlouvy (SEU, SFEU) neobsahují výslovné zakotvení pravomocí v oblasti autorského práva, v čl. 118 SFEU je ovšem zmíněna pravomoc EU (Evropského parlamentu a Rady) přijmout „opatření o vytvoření evropských práv duševního vlastnictví, která zajistí jednotnou ochranu práv duševního vlastnictví v Unii“. Tento článek je pak v oblasti práva duševního vlastnictví, a tedy i autorského práva, *lex specialis* vůči tzv. doložce flexibility (čl. 352 SFEU).⁶⁰ Opatření na základě tohoto článku jsou pak přijímána na základě řádného legislativního postupu, tedy Evropským parlamentem a Radou na návrh Komise (čl. 289 a 294 SFEU).

⁵⁷ COOK, Trevor – DERCLAYE, Estelle. *An EU Copyright Code: what and how, if ever?*, s. 264.

⁵⁸ HUGENHOLTZ, P. Bernt et al. *The Recasting of Copyright & Related Rights for the Knowledge Economy*. [online] European Commission DG Internal Market Study Contract No. ETD/2005/IM/D1/95. Amsterdam: Institute for Information Law, University of Amsterdam. 2006, s. 213 [cit. 31. 12. 2016]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/internal_market/copyright/docs/studies/etd2005imd195recast_report_2006.pdf>.

⁵⁹ Ramalho pak provedla extenzivní výklad problematiky pravomoci EU v oblasti autorského práva a upozorňuje na to, že v případě čl. 114 se jedná o tzv. funkční kompetenci bez normativního obsahu. RAMALHO, Ana. Conceptualising the European Union's Competence in Copyright – What Can the EU Do? *IIC – International Review of Intellectual Property and Competition Law*. 2014, Vol. 45, Issue 2. Dostupné z: <[doi:10.1007/s40319-014-0161-7](https://doi.org/10.1007/s40319-014-0161-7)>. Ještě komplexněji pak tuto problematiku rozpracovala v RAMALHO, Ana. *The Competence of the European Union in Copyright Lawmaking*.

⁶⁰ Právě na základě bývalého čl. 308 Smlouvy o založení Evropského společenství (nyní 352 SFEU), který obsahoval doložku flexibility, byla přijímána nařízení o ochranné známce Společenství (32009R0207) a nařízení o (průmyslových) vzorech společenství (32002R0006).

Tato opatření ale opět mohou být přijímána jen za účelem vytváření a fungování vnitřního trhu.⁶¹ Případná unifikace autorského práva by pak neměla být v rozporu se zásadou subsidiarity – odstranění národních rozdílů v úpravě autorského práva bude lépe dosaženo aktivitou ze strany EU než národních států.⁶² Při zvažování formy legislativního aktu a proporcionality takové volby s ohledem na čl. 5 SEU, je nutno preferovat nařízení. Směrnice jako taková by totiž, z výše popsaných důvodů, nemohla zamýšlený cíl (tj. unifikaci úpravy) splnit. Eechoud a další upozorňují na možný konflikt s čl. 345 SFEU (bývalý článek 295 Smlouvy o Evropském společenství), který stanovuje, že se Smlouvy „*nijak nedotýkají úpravy vlastnictví uplatňované v členských státech.*“⁶³ Hodnotí jej, vycházejíce z dosavadních rozhodnutí Soudního dvora,⁶⁴ ale pouze jako zdánlivý, neboť tento článek nezakazuje žádným způsobem EU harmonizovat duševní vlastnictví, respektive vytvářet nové způsoby ochrany (za účelem vytváření a fungování vnitřního trhu). Stejně tak neumožňuje státům přijímat legislativu, která by omezovala volný pohyb zboží a služeb. Dospívají tak k závěru, že čl. 345 SFEU nestojí v cestě k přijetí unijního autorského práva.⁶⁵

3.2 Výhody jednotného evropského autorského práva

Pozitivním efektem zavedení unijní ochrany by bylo zvýšení právní jistoty a snížení transakčních nákladů spojených s vypořádáváním práv.⁶⁶ Debatovaná je ale otázka, jakým způsobem by měla tato jednotná autorskoprávní ochrana fungovat, tj. zda by měla nahradit současné národní úpravy nebo fungovat paralelně vedle nich. Jak upozorňuje Hugenholtz,⁶⁷ paralelní koexistence je velmi nevhodná, neboť by v konečném důsledku neřešila současné problémy. Dichotomie úprav by byla v podstatě stejně neefektivní jako současný stav, ba co víc, přidávala by ještě jednu vrstvu problémů navíc. Potenciální uživatel, který by se chtěl spoléhat na výjimky a omezení, by tak např. neřešil podmínky jejich aplikace pouze dle jednotlivých národních úprav, ale ještě dle úpravy unijní. Tento problém by, vzhledem k Bernské úmluvě a v ní zakotveném principu bezformálnosti vzniku autorskoprávní ochrany, nešlo obejít jako v případě zápisných práv registrací a možností podání žádosti o poskytnutí toho kterého ochranného režimu z iniciativy zainteresovaného subjektu. Autorskoprávní ochrana vzniká automaticky vytvořením díla, které splňuje příslušné podmínky jejího přiznání. Tím pádem by ochrana v rámci paralelních režimů taktéž vznikala automaticky. Hilty⁶⁸ pak jako příklad negativních

⁶¹ RAMALHO, Ana. *Conceptualising the European Union's Competence in Copyright – What Can the EU Do?*, s. 185.

⁶² ECHOUD, Mireille M. M. van et al. *Harmonizing European Copyright Law: the Challenges of Better Law-making*, s. 20.

⁶³ Ibidem, s. 319.

⁶⁴ C-30/90, Komise v. Spojené království, ECLI:EU:C:1992:74, odst. 18; C-350/92, Španělsko v. Rada, ECLI:EU:C:1995:237, odst. 19, 22.

⁶⁵ ECHOUD, Mireille M. M. van et al. *Harmonizing European Copyright Law: the Challenges of Better Law-making*, s. 321. Hugenholtz dospívá k obdobnému závěru v: HUGENHOLTZ, P. Bernt. *Copyright in Europe: Twenty Years Ago, Today and What the Future Holds*, s. 523.

⁶⁶ COOK, Trevor – DERCLAYE, Estelle. *An EU Copyright Code: what and how, if ever?*, s. 260.

⁶⁷ HUGENHOLTZ, P. Bernt et al. *The Recasting of Copyright & Related Rights for the Knowledge Economy*, s. 219–220.

⁶⁸ HILTY, Reto M. *Reflections on a European Copyright Codification*, s. 360.

důsledků paralelní existence dvou režimů ochrany uvádí absurdní situaci, kdy by mohl autor žalovat z druhého existujícího titulu při „nedostatečnosti“ titulu prvního (tedy kdy by např. užití dle unijního práva nepředstavovalo zásah do autorských práv, neboť by bylo kryto výjimkou či omezením, ale nebylo by tomu tak dle národního práva). Jedinou funkční variantou, která by negenerovala další problémy, je tedy nahrazení národních úprav jednotným institutem. Na druhou stranu, sama Komise se ve svém sdělení *Jednotný trh práv duševního vlastnictví* přiklonila k variantě kodifikace.⁶⁹ Možnost vytvoření jednotné ochrany v roce 2012 brala pouze jako hypotetickou variantu s tím, že ji je nutno prozkoumat.⁷⁰ I tak ale takové řešení považovala pouze za paralelní alternativu národním úpravám.⁷¹ I pokud by byla zvolena varianta unifikace, a tedy překonání národních úprav, bude dalším, extrémně náročným, úkolem vypracování adekvátních přechodných ustanovení regulujících přechod od národních k jednotnému ochrannému režimu k druhému.⁷² Navíc, jak upozorňuje Cook, existující národní režimy budou muset zůstat funkční desítky let i po hypotetickém zavedení jednotné ochrany, a to pro díla již takto chráněná.⁷³

EeChoud a další pak uzavírají tuto debatu s tím, že unijní autorské právo s jednotným účinkem bude mít smysl pouze tehdy, pokud nahradí stávající národní režimy.⁷⁴ Nutno ovšem poznamenat, že se nejedná o obecně sdílený názor – např. Strowel prosazuje variantu fakultativní unijní ochrany, kterou by měl vymáhat speciální soud (obdobně jako v případě patentu s jednotným účinkem).⁷⁵ Inspirací pro adekvátní fungování takového podvojného režimu by měla být ochrana nezapsaných vzorů Společenství.⁷⁶

3.3 Předmět úpravy a *European Copyright Code*

Pokud tedy akceptujeme možnost vytvoření jednotného autorského práva EU jako vhodnou variantu dalšího vývoje na tomto poli, je vhodné zaměřit pozornost na to, co by mělo být jeho obsahem. Logicky by se taková úprava měla snažit překonat nedostatky identifikované v druhé části tohoto příspěvku. Dobré vodítko, jakým směrem by se měly

⁶⁹ *Sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů Jednotný trh práv duševního vlastnictví Podpora kreativity a inovací za účelem zajištění hospodářského růstu, vysoce kvalitních pracovních míst a prvotřídních výrobků a služeb v Evropě*, (COM)2011/0287 v konečném znění, 52011DC0287, s. 12.

⁷⁰ *Ibidem*.

⁷¹ *Ibidem*. Nelze ovšem přehlédnout i dokument *Creative Content in a European Digital Single Market: Challenges for the Future A Reflection Document of DG INFSO and DG MARKT* [online] 22. 10. 2009 [cit. 31. 12. 2016]. Dostupný z: <http://ec.europa.eu/internal_market/consultations/docs/2009/content_online/reflection_paper%20web_en.pdf>. V tomto dokumentu byla zmíněna možnost zavedení jednotné ochrany s unijním účinkem (s. 18).

⁷² EECHOUD, Mireille M. M. van et al. *Harmonizing European Copyright Law: the Challenges of Better Law-making*, s. 318, poznámka pod čarou č. 973.

⁷³ COOK, Trevor. *A Unitary Copyright System for Europe? BLACA/BCC Seminar: European Copyright Law: A Consolidated Approach and Future Possibilities – Where did Harmonisation Lead Us and is a Single EU Copyright Act the Way Forwards?* 9. 3. 2010, s. 4 [cit. 31. 12. 2016]. Dostupné z: <<http://www.blaca.org/2010%20Cook%20-%20A%20Unitary%20Copyright%20System%20for%20Europe.pdf>>.

⁷⁴ EECHOUD, Mireille M. M. van et al. *Harmonizing European Copyright Law: the Challenges of Better Law-making*, s. 318.

⁷⁵ STROWEL, Alain. *Towards a European Copyright Law: Four Issues to Consider*, marg. č. 21.29.

⁷⁶ 32002R0006.

ubírat úvahy o struktuře a obsahu případného legislativního aktu, poskytuje tzv. *European Copyright Code* (dále jen „ECC“).⁷⁷ Tento nejvýznamnější akademický návrh byl vytvořen tzv. *Wittem Group* v letech 2002–2010. Smyslem a cílem ECC je, jak popsal Hugenholtz, „načrtnout základní kontury budoucího možného Evropského autorského práva kodifikováním jeho základních ustanovení ve formě modelového předpisu“.⁷⁸ ECC ovšem nepředstavuje pouhé shrnutí *acquis*, ale jde nad jeho rámec. Na druhou stranu neřeší všechny nutné otázky, ale vybraná témata, která jeho tvůrci považují za zásadní základ evropského autorského práva. Konkrétně se jedná o předmět ochrany, autorství a vlastnictví, osobnostní práva, majetková práva a výjimky a omezení. Mimo záběr tak zůstávají např. otázky DRM, právo autora na doplňkovou odměnu, otázky kolektivní správy, úprava licenčních smluv, práva související s právem autorským, zvláštní práva pořizovatele databáze, problematika vymáhání práv a odpovědnostní otázky.

Dílem se v ECC rozumí jakékoliv vyjádření v oblasti literatury, umění a vědy, pokud se jedná o vlastní duševní výtvar autorů.⁷⁹ Tato jistá neostrost je kritizována, neboť by mohla vést k odlišné interpretaci v členských státech a přiznání ochrany tzv. „hraničním dílům“, jako jsou např. vůně.⁸⁰ S tím souvisí i jasné zakotvení otázky autorství díla – to přiná-leží fyzické osobě (člověku) či skupině fyzických osob, která jej vytvořila (čl. 2.1 ECC). ECC ale striktně rozlišuje mezi autorstvím (*authorship*) a vlastnictvím práv (*ownership*). ECC pak komplexně reguluje, kdy mohou být majetková práva převedena (*assignment*) a minimální standard podmínek, za jakých tak může být učiněno (čl. 2.4 ECC). Autorovi je tak poskytována ochrana před „paušálním“ převodem práv/poskytnutím exkluzivní licence (*buy-outs*) tím, že mu musí být jasné, za jakých podmínek tato práva převádí. Pokud tyto nejsou stanoveny, nastupuje dispozitivní pravidlo, které omezuje převod/ poskytnutí exkluzivní licence na rozsah vyžadovaný účelem. U zaměstnaneckých děl se pak předpokládá převod práv na zaměstnavatele, pokud není sjednáno v pracovní nebo obdobné smlouvě jinak (čl. 2.5 ECC). U děl vytvářených na objednávku se pak v případě absence dohody stran dispozitivně stanovuje poskytnutí účelové licence (čl. 2.6 ECC).

Morální práva jsou v ECC konstruována jako nepřevoditelná (čl. 2 odst. 2 ECC) a zahrnují právo na zveřejnění (*divulgation*), přiznání autorství (*attribution*) a nedotknutelnost díla (*integrity*). Inovativním prvkem je pak možnost autora souhlasit s *nevykonnáváním* osobnostních práv (čl. 3.5 ECC). Takový souhlas ale nemůže být bezbřehý, ale limitovaný co do rozsahu a musí být jednoznačný a informovaný.⁸¹ Požadavky kladené na souhlas, který ale nemusí být písemný, mají autora chránit zejména před adhezními

⁷⁷ Plný text, jakož i doprovodné materiály, jsou dostupné z: <www.copyrightcode.eu>.

⁷⁸ HUGENHOLTZ, P. Bernt. The Wittem Group's European Copyright Code. In: SYNODINOU, Tatiana-Eleni (ed.). *Codification of European Copyright Law. Challenges and Perspectives*. Alphen aan den Rijn: Kluwer Law International, 2012, s. 341.

⁷⁹ Čl. 1. ECC: „Copyright subsists in a work, that is to say, any expression within the field of literature, art or science in so far as it constitutes its author's own intellectual creation.“

⁸⁰ COOK, Trevor – DERCLAYE, Estelle. *An EU Copyright Code: what and how, if ever?*, s. 268. Viz též judikaturu zmíněnou v pozn. pod čarou 51 tohoto zdroje.

⁸¹ Nelze ovšem ignorovat neostrost těchto pojmů. K „informovanému souhlasu“ v oblasti zpracování osobních údajů a interpretačním problémům s tím souvisejícím viz MÍŠEK, Jakub. Souhlas se zpracováním osobních údajů za časů Internetu. *Revue pro právo a technologie*. 2016, roč. 5, č. 9, s. 3–74.

licenčními smlouvami.⁸² Vzhledem k tomu, že níže rozebrané výjimky a omezení se dotýkají pouze majetkových práv,⁸³ obsahuje ECC v čl. 3.6 specifický zákaz výkonu osobnostních práv, který by byl na újmu třetím stranám takovým způsobem, že by to bylo zjevně nepřiměřené v porovnání se zájmy autora.⁸⁴

Majetková práva v ECC zahrnují „tradiční“ (ve smyslu zakotvená v *acquis*) práva na rozmnožování, rozšiřování, sdělování veřejnosti a nad rámec *acquis* i právo na zpracování díla. Zejména s ohledem na aktuální judikaturu řešící hypertextový/embedovaný odkaz jako sdělování díla veřejnosti je velmi konkrétní její definice. Za „veřejné“ se tak dle čl. 4.5 ECC považuje takové sdělování, které je „určeno pro větší počet osob, které nejsou propojeny osobním vztahem“. Je zde tedy patrný rozdíl oproti aktuálnímu vymezení pojmu veřejnosti v aktuální judikatuře Soudního dvora.⁸⁵

Výjimky a omezení v čl. 5 ECC se snaží komplexně pokrýt doposud známé situace, kdy by mělo být užití díla dovoleno, a to buď bezúplatně, či za „spravedlivou a adekvátní odměnu“ (např. užití pro osobní potřebu). Konkrétně se pak jedná o užití s minimálním hospodářským významem, užití pro účely svobody projevu a informací, užití podporující sociální, politické a kulturní cíle a konečně užití podporující hospodářskou soutěž. Za největší „novinku“ a inovativní přístup k limitům autorského práva sami tvůrci považují čl. 5.5 ECC – normu s polootevřenou strukturou, která umožňuje jakékoli jiné užití, které je „srovnatelné“ s výše uvedenými skutkovými podstatami a není v rozporu s běžným užitím díla a nejsou tím neoprávněně dotčeny oprávněné zájmy autora, při zohlednění legitimních zájmů třetích stran.⁸⁶ Tato úprava by měla zajistit jak dostatečnou právní jistotu, tak flexibilitu ve smyslu doktríny *fair use*.⁸⁷

I přes absenci úpravy dalších, výše zmíněných, substantivních otázek představuje ECC velmi solidní základ k další debatě o směřování autorského práva v EU, jakož i kostru případného legislativního aktu.⁸⁸ Jak poznamenává Rosati, přínosné je zejména férové skloubení kontinentálního a *common law* přístupu k autorskému právu, jakož i skutečné vybalancování zájmů autorů a uživatelů autorských děl inovativním přístupem k aplikaci výjimek a omezení.⁸⁹

⁸² HUGENHOLTZ, P. Bernt. *The Wittem Group's European Copyright Code*, s. 348.

⁸³ *Ibidem*.

⁸⁴ Českému čtenáři nemůže uniknout značná podobnost úpravy ECC v otázkách autorství, vlastnictví práv a osobnostních práv s českým autorským zákonem. Českou úpravu je tak možno ve světle ECC hodnotit jako velmi progresivní a moderní.

⁸⁵ Např. C-117/15, Reha Training, ECLI:EU:C:2016:379, odst. 41–45, kde Soudní dvůr nijak neakcentuje vzájemný vztah osob.

⁸⁶ HUGENHOLTZ, P. Bernt. *The Wittem Group's European Copyright Code*, s. 349.

⁸⁷ Takové využití třístupňového testu ale není bez kritiky. Srovnej např. PRCHAL, Petr. *Limity autorskopravní ochrany*. Praha: Leges, 2016, s. 172.

⁸⁸ Tento názor ovšem není sdílen všem odborníky na autorské právo. Velmi komplexní kritiku ECC podává GINSBURG, Jane C. *European Copyright Code-Back to the First Principles (With Some Additional Detail)*. *Journal of Copyright Society of the USA*. 2010–2011, Vol. 58, Issue 2, s. 265–300; FICSOR, Mihály. *An imaginary “European Copyright Code” and EU copyright policy*. In: *20th Annual Intellectual Property Law & Policy Conference: Fordham IP Conference* [online]. 2012 [cit. 31. 12. 2016]. Dostupné z: <<http://fordhamipconference.com/wp-content/uploads/2010/08/Ficsor.EUCopyCode.pdf>>.

⁸⁹ ROSATI, Eleonora. *The Wittem Group and the European Copyright Code*. *Journal of Intellectual Property Law & Practice*. 2010, Vol. 5, No. 12, s. 867 [cit. 31. 12. 2016]. Dostupné z: <<https://doi.org/10.1093/jiplp/jpq140>>.

4. NÁZORY ZÚČASTNĚNÝCH STRAN

V rámci doposud nejkompexnější⁹⁰ konzultace týkající se autorského práva, která byla zahájena v prosinci roku 2013, se Evropská komise respondentů ptala,⁹¹ zda by měla EU usilovat o jednotnou ochranu autorského práva a zda by se mělo jednat o další krok ve vývoji autorského práva v EU.

Výsledky konzultace pak ukázaly názorovou roztržičnost jednotlivých aktérů v systému autorského práva.⁹² I vzhledem k jasnému stanovisku nevládních organizací, a kampani, která byla cílena právě na konzumenty,⁹³ byla většina konzumentů autorských děl pro vytvoření jednotné autorskopravní ochrany v rámci EU a tím i jednotného digitálního trhu. Tímto krokem by dle jejich názoru byla zvýšena právní jistota, sníženy transakční náklady na licencování a nositelům práv by bylo zabráněno využívat teritorialitu jako další zdroj příjmů. Jako dobrý příklad a dobrý první krok byl uživateli zmiňován právě ECC. Uživatelé z řad „obsahových“ institucí (knihovny, muzea atd.) měli obdobný názor jako konzumenti, poukazující na vyšší míru právní jistoty, která by mohla být unifikací a překonáním teritoriality autorského práva dosažena. Na rozdíl od předchozí skupiny se ale našly i negativní hlasy, a to z důvodu popření „národního“ charakteru autorského práva. Autoři a výkonní umělci již nebyli tak názorově konzistentní. Oponenti unifikace z jejich řad nespatořovali v zavedení jednotné ochrany další přidanou hodnotu pro tuto skupinu a zmiňovali potřebu respektovat „specifickou kulturní politikou, ekonomickou situaci a právní tradice“.⁹⁴ Nikoliv nepřekvapivě se negativně vůči sjednocení autorského práva postavili jak tzv. „obsahoví prostředníci“ (nakladatelé, výrobce zvukových a audiovizuálních záznamů), kolektivní správci,⁹⁵ tak i pouze fiktivní zprostředkovatelé jako poskytovatelé služeb informační společnosti. Vyjádřili názor, že by se v konečném důsledku jednalo pouze o „harmonizaci“ výjimek, která by vedla ke snížení úrovně ochrany držitelů práv. Členské státy ve svých odpovědích konstatovaly, že tato myšlenka je předčasná a nepřináší žádná větší pozitiva. Navíc poukazyvaly na skutečnost, že kultura patří do oblasti, kde nemá EU ani vylučnou, ani sdílenou pravomoc. Zejména

⁹⁰ Samotný dotazník čítal 80 otázek a Komise obdržela více než 9500 odpovědí. EUROPEAN COMMISSION Directorate General Internal Market and Services. *Report on the responses to the Public Consultation on the Review of the EU Copyright Rules* [online]. Brussels: EUROPEAN COMMISSION Directorate General Internal Market and Services, 2014, s. 3. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/internal_market/consultations/2013/copyright-rules/docs/contributions/consultation-report_en.pdf>.

⁹¹ Konkrétně se jednalo o otázky č. 78 a 79. Dotazník je dostupný z: *Review of the EU copyright rules – Consultations – The EU Single Market – European Commission* [online]. 2016 [cit. 31. 12. 2016]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/internal_market/consultations/2013/copyright-rules/index_en.htm>.

⁹² Tento odstavec syntetizuje výsledky z EUROPEAN COMMISSION Directorate General Internal Market and Services. *Report on the responses to the Public Consultation on the Review of the EU Copyright Rules*, s. 89–91.

⁹³ Zmínit lze například iniciativu Fix Copyright! In: *Fix Copyright!* [online]. 31. 12. 2016 [cit. 31. 12. 2016]. Dostupné z: <<http://www.fixcopyright.eu>>.

⁹⁴ EUROPEAN COMMISSION Directorate General Internal Market and Services. *Report on the responses to the Public Consultation on the Review of the EU Copyright*, s. 90. Ne nezajímavé je též i zjištění, že samotní autoři vyjádřili skepsi k normativnímu zaměření celkové úpravy autorského práva, které již není právem „autorským“, ale zřejmě spíše právem nakladatelským. Ibidem.

⁹⁵ Negativní postoj k zavedení jednotné právní ochrany ze strany kolektivní správci již identifikoval Hugenholtz a další v roce 2006, když konstatoval, že práva s teritoriálním charakterem jsou „denní chléb“ kolektivních správců. HUGENHOLTZ, P. Bernt et al. *The Recasting of Copyright & Related Rights for the Knowledge Economy*, s. 220.

akademici ve svých odpovědích pak upozorňovali na to, že další harmonizace směrnici je nedostatečná. Naopak, za vhodné považovali právě zavedení unijní ochrany. Dostatečný právní základ pro tento krok pak dle jejich názoru představuje čl. 118 SFEU. Je tedy patrné, že ani jednotlivé subjekty aktivní v systému autorského práva nesdílejí názor na jednotnou autorskoprávní ochranu na úrovni EU.

ZÁVĚR

Jak bylo demonstrováno, po právní stránce není problém s přijetím nařízení upravujícího jednotné autorské právo – EU má dostatečné kompetence takový krok realizovat. Studie *Review of the EU copyright framework: The implementation, application and effects of the “InfoSoc” Directive (2001/29/EC) and of its related instruments – European Implementation Assessment* ukázala, že vyšší míra harmonizace autorského práva je prospěšná pro všechny zúčastněné subjekty.⁹⁶ Jednotné autorské právo lze považovat za *status idealis*,⁹⁷ který ale zůstává spíše utopickým akademickým konceptem, k jehož naplnění ve střednědobém horizontu zřejmě nebude nalezena dostatečná politická vůle.⁹⁸ V roce 2015 bylo ve výše uvedené studii konstatováno, že takový komplexní krok by byl nejen mimořádně náročný, ale pravděpodobně by též narazil na silný odpor ze strany členských států a vybraných zúčastněných stran.⁹⁹ Výše představené výsledky konzultace tato hypotetická tvrzení jen potvrzují. Schůdnějším řešením k odstranění současného nežádoucího stavu by tak mohly být jiné postupy představené ve třetí části tohoto příspěvku, tedy např. „kodifikace“, nebo dokonce „přepřerování“ (*recasting*) v podobě jednotného komplexního aktu EU, který by v sobě zahrnul všechny dosavadní směrnice, i judikatorní závěry Soudního dvora v oblasti autorského práva.¹⁰⁰ Jednalo by se tak o řešení souladné s výše prezentovaným názorem Komise, tj. vytvoření „evropského kodexu autorských práv“¹⁰¹, a tedy „komplexní kodifikace současných směrnic EU o autorských právech s cílem harmonizovat a konsolidovat nároky vyplývající z autorských a souvisejících práv na úrovni EU.“¹⁰² Zatím poslední krok v reformě evropského autorského práva ovšem nepřispívá k naplnění této vize a možného zavedení jednotného autorského

⁹⁶ REYNOLDS, Stephane et al. *Review of the EU Copyright Framework the Implementation, Application and Effects of The “InfoSoc” Directive (2001/29/EC) and of Its Related Instruments: European Implementation Assessment*, s. II-224–II-274.

⁹⁷ Cook považuje unifikaci autorského práva za „ultimate response“ na současné problémy autorského práva. COOK, Trevor. *The Future of Copyright Protection in the European Union*, s. 182.

⁹⁸ K obdobnému závěru dochází i STROWEL, Alain. *Towards a European Copyright Law: Four Issues to Consider*, marg. č. 21.05.

⁹⁹ REYNOLDS, Stephane et al. *Review of the EU Copyright Framework the Implementation, Application and Effects of The “InfoSoc” Directive (2001/29/EC) and of Its Related Instruments: European Implementation Assessment*, s. 23.

¹⁰⁰ V roce 2010 navrhovali toto řešení LEWINSKI, Silke von – WALTER, Michel M. Status of Harmonization and Outlook. In: WALTER, Michel M. – LEWINSKI, Silke von (eds). *European Copyright Law: A Commentary*. Oxford: Oxford University Press, 2010, marg. č. 16.0.148.

¹⁰¹ *Sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů Jednotný trh práv duševního vlastnictví Podpora kreativity a inovací za účelem zajištění hospodářského růstu, vysoce kvalitních pracovních míst a prvotřídních výrobků a služeb v Evropě*, COM(2011) 0287 v konečném znění, 52011DC0287, s. 12.

¹⁰² *Ibidem*.

práva se vůbec nedotýká. Tzv. „reformní autorskopravní balíček“¹⁰³ představený Komisí na podzim roku 2016 volí cestu přijímání dalších regulatorních instrumentů, místo kodifikace či přepracování, a setkal se s poměrně ostrou kritikou, a to jak ze strany nevládních organizací,¹⁰⁴ tak i akademické obce.¹⁰⁵

Unifikace a vytvoření jednotného autorského práva je aktuálně spíše utopií než budoucností a zůstává otázkou, jestli tímto směrem budou směřovat další snahy Komise o dosažení „modernějšího, evropského rámce pro oblast autorského práva“.¹⁰⁶ Do té doby si budeme moci užívat „luxusu“ dvaceti osmi rozdílných národních úprav autorského práva, které ale vážně brzdí kreativitu a inovace, jak tento stav popsala *cum grano salis* bývalá eurokomisařka Viviane Redingová.¹⁰⁷

¹⁰³ *Návrh směrnice Evropského parlamentu a Rady o autorském právu na jednotném digitálním trhu ze dne 14. 9. 2016*, COM(2016) 593, 2016/0280 (COD). *Návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se stanoví pravidla pro výkon autorského práva a práv s ním souvisejících, jež se použijí na některá online vysílání vysílacích organizací a přenosy vysílání televizních a rozhlasových pořadů ze dne 14. 9. 2016*, COM(2016) 594, 2016/0284 (COD). *Návrh směrnice Evropského parlamentu a Rady o některých povolených způsobech užití děl a jiných předmětů chráněných na základě autorského práva a práv s ním souvisejících, z nichž budou mít prospěch osoby nevidomé, zrakově postižené či osoby s jinými poruchami čtení, a o změně směrnice 2001/29/ES o harmonizaci určitých aspektů autorského práva a práv s ním souvisejících v informační společnosti ze dne 14. 9. 2016*, COM(2016) 596. *Návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady o přeshraniční výměně kopií některých děl a jiných předmětů, které jsou chráněny autorským právem a právy s ním souvisejícími, v přístupném formátu mezi Unií a třetími zeměmi, z nichž budou mít prospěch osoby nevidomé, zrakově postižené či osoby s jinými poruchami čtení ze dne 14. 9. 2016*, COM(2016) 595, 2016/0279(COD).

¹⁰⁴ Kritizována je celková regresivnost „reformního balíčku“. Viz např.: C4CADMIN. EC Failed to #FixCopyright: Stop ‘RoboCopyright’ and Ancillary Copyright & Start to Focus on Users and Creators. *Fix Copyright!* [online]. 14. 9. 2016 [cit. 31. 12. 2016]. Dostupné z: <<http://www.fixcopyright.eu/2016/09/14/ec-failed-to-fixcopyright-stop-robocopyright-and-link-tax-start-to-focus-on-users-and-creators/>>. (Ve spodní části stránky lze nalézt odkazy na relevantní reakce nevládních organizací.)

¹⁰⁵ Kritizován je zejména čl. 13 Návrhu směrnice Evropského parlamentu a Rady o autorském právu na jednotném digitálním trhu, který de facto zavádí poskytovatelům služeb informační společnosti, kteří ukládají velké množství autorskopravně chráněného obsahu nahrávaných jejich uživateli a zpřístupňují jej veřejnosti, povinnost tento monitorovat a identifikovat. STALLA-BOURDILLON, Sophie et al. *A Brief Exegesis of the Proposed Copyright Directive* [online]. 2016, SSRN Scholarly Paper ID 2875296 [cit. 31. 12. 2016]. Dostupné z: <<https://ssrn.com/abstract=2875296>>.

¹⁰⁶ *Sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů Strategie pro jednotný digitální trh v Evropě* COM(2015) 192 v konečném znění, 52015DC0192, kapitola 2.4.

¹⁰⁷ REDING, Viviane. *Bringing down walls and barriers in the digital world – priorities for the European Digital Agenda* [online]. Visby/Gotland, 9. 11. 2009, SPEECH/ 09/519 [cit. 31. 12. 2016]. Dostupné z: <http://europa.eu/rapid/press-release_SPEECH-09-519_en.htm?locale=en>.

Uniform Copyright Law of the European Union: Utopia or Future?

Matěj Myška

Abstract: This paper briefly summarizes the development of copyright harmonisation at European Union level, its current situation and identifies gaps preventing a correct functioning of the internal market with copyrighted materials. It also discusses the legislative possibilities of how to further harmonise the current copyright regulation [adoption of further specialized directives, codification or over-haul thereof (“recasting”)]. The lacunae of the regulation, originating, inter alia, in the territorial nature of copyright led to consideration of a possible next step – the creation of a uniform copyright protection, respectively, copyright in the Union with a unitary effect – full unification via regulation and the creation of a single act comprehensively regulating this issue. The next part of the paper discusses the possibilities and means of realization of such a protection regime, especially regarding the competence of the European Union in this area. The third part describes the already existing academic proposal for a blueprint of such single European Union copyright, namely the so called “European Copyright Code”. Its basic structure, contents, as well as criticism are presented. The concluding part sums up the stakeholders' opinion about this issue gathered by the Commission in the up until now most comprehensive consultation on the issue of copyright, summarises the findings and discusses possible future developments in this area.

Key words: copyright law, harmonisation, unification, Art. 118 TFEU, single copyright title, European Copyright Code